

تاریخ تشیع و شبکه جهان بهنا

میرهادی حسینی

تاریخ تشیع در اینترنت:

در شماره قبل این فصل نامه، مطلبی با عنوان ((پژوهش ها و منابع مطالعاتی تاریخ اسلام در اینترنت)) ارائه گردید. اینک با انگیزه استمرار جستجو در اینترنت به دنبال یافتن مباحثی در زمینه تاریخ اسلام، مطالبی ارائه می شود. نگارنده امید دارد که خوانندگان با ارسال دیدگاه و نظرات خود به آدرس پست الکترونیکی hoseini@saba.tmu.ac.ir، موجبات تقویت و تکمیل این نوشتار را فراهم آورند.

در این شماره بر آنیم که به آن دسته از پایگاه های اینترنتی که به نحوی در ارتباط با تاریخ تشیع می باشد، بپردازیم. اما ابتدا لازم است موقعیت خود را در شبکه جهانی اینترنت، مورد بازنگری قرار دهیم. متأسفانه هنوز جایگاه شایسته ای برای ارائه تحقیقات پژوهشگران شیعی در زمینه تاریخ اسلام و تشیع در اینترنت وجود ندارد. در حالی که محققین اهل سنت، خیزبندی را برای معرفی تاریخ اسلام به ویژه تاریخ اوایل عهد اسلام در اینترنت آغاز کرده اند، پژوهشگران شیعی، این کار را با حوصله و کندی پیش می برند. البته این نکته را هم بایستی مد نظر داشت که جهان اهل سنت، به دلیل گستردگی حوزه جغرافیایی خود، توان بیشتری را برای راه اندازی پایگاه های مربوط به تاریخ اسلام، دارا می باشد. در این نوشتار، ابتدا با بررسی پایگاه های شیعه اسماعیلی، به سایت های شیعه امامیه خواهیم پرداخت.

تشیع اسماعیلیه:

در پنج سال اخیر، اسماعیلیه تلاش هایی را برای گسترش اندیشه ها و تفکرات خود در اینترنت به عمل آورده اند. این سایت ها با هدف معرفی اعتقادات اسماعیلی، تاریخ و منابع مطالعاتی اسماعیلیه را هم در برنامه خود گنجانده اند. یکی از معروفترین سایت های اسماعیلیه، پایگاه ismaili.net است. این سایت به عنوان نخستین بانک اطلاعاتی و کتابخانه دیجیتال اسماعیلی با آدرس زیر در اینترنت قابل دسترسی است:

<http://ismaili.net>

پس از ورود به این سایت، به پیوندهای سمت چپ آن توجه کنید. دو پیوند [Library](#) و [history](#) برای ما مهم هستند:

الف: [History](#) (این پیوند برای آشنایی با تاریخ اسماعیلیه می باشد.

ب: [Library](#) (این پیوند، خود حاوی بخش های زیر است:

۱. [selected Readings](#) مربوط به منتخبی از منابع و تفاسیر اسماعیلیان است.

۲. [Ismaili history](#) در زمینه تاریخ اسماعیلیه است.

۳. [Book Reviews](#) به منابع مکتوب در زمینه اسماعیلیه اشاره می کند.

۴. [Thesis](#)، فهرستی از پایان نامه های دوره دکترای محققینی را ارائه می دهد که موضوع تز آن ها در زمینه اسماعیلیه است.

پایگاه بعدی در زمینه اسماعیلیه، [amaana](#) نام دارد. برای آشنایی با این پایگاه به آدرس زیر وارد شوید:

[/http://www.amaana.org](http://www.amaana.org)

پایگاه اطلاعاتی [amaana](#) با مدیریت [Nina jaffer](#) و با هدف ارائه اطلاعاتی در زمینه اسماعیلیه در اینترنت از سال ۱۹۹۵

میلادی راه اندازی شده است. در این سایت می توان اطلاعاتی را در زمینه های زیر به دست آورد:

۱- موسسه مطالعات اسماعیلی

۲- تشکیلات مدارس آقاخان

هم چنین پس از ورود به این پایگاه به پیوندهای بالای صفحه توجه کنید. پیوند Page1 مربوط به اعتقادات شیعه اسماعیلیه است. پیوند Page2 و Page3 هم مسائل اعتقادی آنان را مطرح می کند. اما پیوند history در پایین صفحه اصلی این سایت، مربوط به تاریخ اسماعیلیه است. چنانچه روی این پیوند کلیک کنید با مطالب تاریخی که در هشت بخش و حاوی تاریخ امامان اسماعیلی در سرزمینهای اسلامی، مصر، ایران و هند است، آشنا خواهید شد.

پایگاه های شیعه امامیه:

اگر چه پایگاه های معتبر و مفیدی در اینترنت به امر آشنایی با تشیع امامیه، عقاید و تاریخ آنان اختصاص یافته، اما این تلاش ها، با در نظر گرفتن جایگاه سیاسی امامیه در جهان امروز، هرگز کافی به نظر نمی رسد. اینک به بعضی از این پایگاه ها اشاره می کنیم:

۱- پایگاه الاسلام:

در این پایگاه می توان به مطالب ارزش مندی در زمینه شیعه دسترسی پیدا کرد. برای آشنایی با این سایت، به آدرس زیر وارد شوید:

<http://al-islam.org>

دو پیوند در این پایگاه، قابل توجه است:

الف) مجله صراط:

برای مطالعه این مجله، پس از ورود به سایت اصلی الاسلام، در کنار عبارت Links Quick فهرست پایین کشیدنی را کلیک کنید و از فهرست آشکار شده AI-serat را انتخاب کنید. مجله صراط يك نشریه در حوزه مطالعات اسلامی است که مباحثی را در زمینه قرآن، تاریخ، عرفان، حدیث، فلسفه، اخلاق، فقه و اصول مطرح می کند.

ب) پروژه کتابخانه دیجیتالی اسلامی اهل البیت (DILP):

پس از ورود به سایت اصلی al - islam , در پائین صفحه روی پیوند:

Project Ahlul Bayt Digital Islamic Library

کلیک کنید، تا به پایگاه DILP متصل شوید. پیوندهای این صفحه و هم چنین پیوند History of the shrines ما را با مطالبی در زمینه تاریخ تشیع و امامان شیعه آشنا خواهد کرد.

۲- دایره المعارف شیعه:

این دایره المعارف به عنوان بخشی از پایگاه اطلاع رسانی ((الاسلام)) يك پروژه کتابخانه دیجیتالی اسلامی وابسته به طرفداران اهل بیت: می باشد. برای آشنایی با دایره المعارف شیعه (A shiite Encyclopedia)) به آدرس زیر وارد شوید:

[/http://al-islam.org/encyclopedia](http://al-islam.org/encyclopedia)

کاربران می توانند کلیه مطالب این دایره المعارف را که به زبان انگلیسی و در یازده فصل می باشد، به رایگان روی کامپیوتر

خود بارگذاری (Download) کنند. برای این کار، پس از اتصال به این آدرس، روی پیوندهای load of entire chapter Down TEXT کلیک کنید.

فصول پنجم، نهم و دهم، بیشتر به مطالب تاریخی پرداخته است. فصل پنجم در زمینه معاویه، شیعه و ایران است. فصل نهم به ابوهریره، مقایسه بین یهود، اسلام و مسیحیت، ابن تیمیه و وهابیت اشاره دارد.

۲- پایگاه پیروان اهل بیت:

پایگاه پیروان اهل بیت (of ahl - ul - Bayt = FAB Followers) از طریق آدرس زیر، برای آشنایی با اهل بیت است:

<http://www.fabonline.com>

چنانچه بخواهید با تاریخ امامان شیعه (امام علی، امام حسین، امام باقر، امام کاظم، امام هادی، امام حسن عسکری و امام زمان (عج)) به زبان انگلیسی آشنا شوید، به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.fabonline.com/Guide/IMAMS z Guide.html>

هم چنین در پایگاه پیروان اهل بیت، می توان به تعدادی از مقالات در زمینه تاریخ اسلام دسترسی پیدا کرد. از جمله این مقالات می توان به موارد زیر اشاره کرد: جنگ های احزاب، بدر، جمل و خیبر.

برای مطالعه این مقالات (به زبان انگلیسی) به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.fabonline.com/Guide/EVENTS z Guide.html>

۴- پایگاه سفینه النجاه:

برای آشنایی با پایگاه سفینه النجاه به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.annajat.com>

این پایگاه، از طرف پیروان شیعه و اهل بیت، با هدف معرفی اسلام راه اندازی شده است. برای آشنایی با اوضاع پیامبر ۹ قبل از بعثت، اجداد پیامبر ۹، میلاد پیامبر ۹ و بعثت پیامبر ۹، به زبان عربی، به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.annajat.com/alnabi/alnabi.htm>

۵- پایگاه شیعه:

به سایت زیر وارد شوید:

<http://www.alshia.com>

این پایگاه با هدف مرکز جهانی اطلاع رسانی آل البیت، در نوع خود منحصر به فرد است. زیرا امکان دسترسی به علمای اسلامی شیعه را برای کاربران اینترنت (Users) فراهم می سازد. چنانچه بخواهید با بایگانی منابع مطالعاتی شیعه در این

پایگاه آشنا شوید، به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.alshia.com/html/far/shi/tal - h.htm>

در این صفحه پیوندهای مهمی وجود دارد. پیوند ((تشیع)) ما را با دیدگاه ((کاؤل هیلن براند)) در مورد تشیع آشنا می

سازد. همچنین پیوند ((دایره المعارف تشیع)) ما را با فهرست يك دایره المعارف شیعی آشنا می کند. در این فهرست (که هر يك خود به صورت يك پیوند است) عناوین تاریخی مهمی هم چون اندیشه های سیاسی - جنبش و دولت - تاریخ نگاری و احزاب, مشاهده می شود.

۶- پایگاه حوزه:

برای آشنایی با پایگاه حوزه به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.hawzah.net>

چنانچه قصد دارید مقالاتی را در حوزه تاریخ تمدن اسلامی, تاریخ اسلام و فرقه های اسلامی به زبان فارسی در این سایت مطالعه کنید, به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.hawzah.net/per/E/AdiDefa.asp?URLtart/AdiStart.htm>

۷- پایگاه عقاید:

پایگاه عقاید (aqaed.com) برای معرفی شیعه است. از طریق آدرس زیر می توان با تاریخچه شیعه و مناطق شیعی در کشورهای مختلف جهان, به زبان عربی آشنا شد:

<http://www.aqaed.com/9.html>

۸- پایگاه اطلاع رسانی امام رضا (ع) در مشهد:

سایت اطلاع رسانی امام رضا (ع) به زبان های عربی و انگلیسی, اطلاعاتی را در زمینه تاریخ اسلام ارائه می دهد. چنانچه قصد دارید مختصراً با حوادث و وقایع دهه های قرون اول تا سوم هجری در تاریخ اسلام و به زبان عربی آشنا شوید, به آدرس زیر وارد شوید:

<http://emamreza.net/arabic/islam/islam/tarikh/main.html>

۹- طرح پرسش و پاسخ های متعارف در زمینه تاریخ اسلام:

يك پایگاه شیعی, تعدادی پرسش و پاسخ های مربوط به تاریخ اسلام را به زبان عربی, در سایت خود گنجانده است. برای مطالعه این پرسش و پاسخ ها به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.islam4u.com/barnamegalmojib/9/9.htm>

در حال حاضر, سوالات این پایگاه در زمینه جنگ های بدر, غزوه حنین, حدیبیه, قاتل ناقه صالح و موضوع صحت و سقم ازدواج عمر با ام کلثوم (دختر امام علی (ع)), می باشد.

۱۰- شیعه و امام علی (ع) در پایگاه کویت:

برای آشنایی با تشیع, امام علی (ع) و مطالب تاریخی پیرامون آن, در پایگاه اطلاع رسانی کویت نت به آدرس زیر وارد شوید:

[/akar/mainpage.html~http://www.kuwait.net](http://www.kuwait.net/~akar/mainpage.html)

در این صفحه روی پیوند The shia در ابتدای آن کلیک کنید تا با چگونگی پیدایش و رشد شیعه آشنا شوید origin and it's (growth it's).

چنانچه قصد دارید مستقیماً وارد این صفحه شوید، به آدرس زیر وارد شوید:

[/akar/html/shia.html~http://www.kuwait.net](http://www.kuwait.net/~akar/html/shia.html)

در این صفحه، ضمن مطالعه مطالبی در زمینه پیدایش شیعه و گسترش آن، روش های حکومتی امام علی ۷، به نقش آن امام در جنگ های صدر اسلام مانند بدر، احد، خیبر، خندق و حنین هم اشاره شده است.

۱۱- پایگاه معصوم:

پایگاه ((معصوم masom)) () يك موسسه مسلمانان شیعه ایالت شیکاگو در آمریکا است. این پایگاه اطلاعاتی را در زمینه شیعه به ویژه اهل بیت و دوازده امام: به مخاطبین خود ارائه می دهد. برای آشنایی با این پایگاه به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.masom.com>

۱۲- مجله جمعه در پایگاه قائم:

مجله جمعه هر دو هفته يك بار در بمبئی هند انتشار یافته و توسط موسسه مطالعات و پژوهش های اسلامی زینیه منتشر می گردد، برای آشنایی با این مجله به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.qaem.org>

پس از ورود به سایت اصلی پایگاه قائم (qaem)، روی پیوند Articles در سمت چپ صفحه کلیک کنید. در این صفحه ده ها مقاله در طبقات (categories) مختلف تقسیم شده اند. از جمله این طبقات، می توان به موضوع اسلام، قرآن، تاریخ، علم و اسلام و... اشاره کرد.

تاریخ تشیع در دایره المعارف های معتبر جهان:

با استفاده از دایره المعارف های اینترنتی، می توان مطالب مفیدی را در زمینه تاریخ تشیع به دست آورد. دایره المعارف ایرانیکا (Encyclopedia Iranica) به عنوان يك پروژه علمی در مرکز مطالعات ایرانی دانشگاه کلمبیا در آمریکا، از سال ۱۹۷۹ میلادی کار خود را آغاز کرده است. هم اکنون تعداد محدودی از مجلات این دایره المعارف تحت نظارت احسان یارشاطر تدوین و در اینترنت قرار گرفته است. برای مطالعه این دایره المعارف به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.iranica.com>

پس از ورود به این پایگاه، ابتدا روی پیوند Entries در سمت چپ صفحه، کلیک کرده و آن گاه روی پیوند Search کلیک کنید. در کادر مقابل Search، کلمه Shia و یا Shia history را تایپ کرده و روی دکمه go کلیک کنید. پس از چند لحظه مطالبی را در زمینه شیعه و یا تاریخ تشیع به دست خواهید آورد. محققین فراوانی در تدوین این مجموعه هم کاری داشته اند. پروفیسور محمدعلی امیر معزی از دانشگاه سوربن فرانسه مطالب مربوط به شیعه را در این دایره المعارف جمع آوری و تدوین کرده

است.

هم چنین می توان مقالات و مطالب مفیدی را در دیگر دایره المعارف ها به دست آورد. از جمله دایره المعارف بریتانیکا (Encyclopedia Britannica) به عنوان يك منبع، غنی و سرشار از اطلاعات است. آدرس اینترنتی این دایره المعارف چنین است:

<http://www.britannica.com>

محققین غربی در حوزه تاریخ اسلام و تشیع:

بدون تردید، شناخت پژوهش های جدید در حوزه تاریخ تشیع، محدود به محققین کشورهای اسلامی نیست. هم اینک در مراکز پژوهشی غرب، و در مراکز مطالعاتی یا گروه های تاریخی دانشگاه های غربی، تعدادی از این محققین در این حوزه به فعالیت مشغولند. در اینجا با بعضی از آنان آشنا می شویم. ذکر آدرس و پست الکترونیکی (Email) این محققین برای پژوهشگران ایرانی، امکان مکاتبه و ارتباط را با آنان از طریق اینترنت فراهم می سازد.

۱- دکتر William F. Tucker عضو گروه تاریخ دانشگاه آرکانزاس در آمریکا، تحقیقات و سخنرانی هایی را در زمینه کشورهای عربی و تاریخ شیعه برگزار کرده است. برای آشنایی با این محقق و گروه مربوطه به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.uark.edu/depts/histinfo/history>

۲- دکتر James E. Lindsay، درگروه تاریخ دانشگاه ایالتی کلرادور در آمریکا تحقیقاتی را در حوزه تاریخ اوایل اسلام، خلفای راشدین و قصص الانبیا انجام می دهد. برای مکاتبه با این پژوهشگر به آدرس پست الکترونیکی زیر نامه بفرستید:

James.Lindsay@ColoState.Edu

۳- دکتر Elton L. Daniel از گروه تاریخ دانشگاه هاوایی، مطالعات خود را در حوزه تاریخ تمدن اسلامی انجام می دهد. از جمله آثار منتشر شده از وی ((تاریخ سیاسی و اجتماعی خراسان در دوره حاکمیت عباسیان)) است که در سال ۱۹۷۹ میلادی از شیکاگو منتشر شده است.

وی هم چنین پژوهشی در زمینه انقلاب عباسیان و عواقب و نتایج آن، در شرق ایران، انجام داده است. این محقق هم اکنون با دایره المعارف ایرانیکا در دانشگاه کلمبیا نیز هم کاری می کند. برای مکاتبه و تبادل نظر با او به آدرس پست الکترونیکی زیر نامه بفرستید:

edaniel@hawaii.edu

۴- خانم دکتر v. anessa Martin متخصص تاریخ خاورمیانه است که ضمن هم کاری با مدرسه مطالعات خاوری و آفریقایی دانشگاه لندن، یکی از اعضای شورای تحقیقات ایران شناسی موسسه بریتانیا می باشد. مهم ترین مباحث مورد علاقه دکتر martin، در محدوده تاریخ سیاسی معاصر ایران و شیعه در دوران معاصر است. او هم چنین به موضوع حکومت های مذهبی در ایران به ویژه انقلاب شیعی علاقه مند است. برای مکاتبه و تبادل نظر با وی با آدرس پست الکترونیکی v.martin@rhbnc.ac.uk نامه بفرستید.

۵- دکتر Derryl Maclean، متخصص تاریخ اجتماعی مذهبی در اسلام است که درگروه تاریخ دانشگاه simon fraser در کانادا مشغول به تحقیق و تدریس است. پژوهش های وی به حوزه شرقی جهان اسلام یعنی هند و ایران و آسیای مرکزی مربوط می گردد و در حال حاضر در زمینه مهدویت به تحقیق و تفحص مشغول است. برای آشنایی با وی و تالیفات او به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.sfu.ca/history/maclean.htm>